

HELICOPTERVIEW nr. 21

De arbeidsverhoudingen in de publieke sector van bovenaf gezien

De Albeda Leerstoel richt zich op de arbeidsverhoudingen in de publieke sector. Op dat terrein is sprake van tal van ontwikkelingen. In de in beginsel tweewekelijkse rubriek "*Helicopterview*" signaleer ik vanuit de Albeda Leerstoel al dat soort ontwikkelingen en voorzie deze van commentaar.

Vandaag de 21e aflevering over het ProRail-debat: het vervolg, 'de ondernemende overheid', Hells Angels, de Politieacademie, het COA en de Balkenendenorm.

Thema: arbeidsverhoudingen publieke sector.

5.2013

Prof.mr. Roel Bekker

Helicopterview nr. 21

1. ProRail-debat: het vervolg

In Helicopterview nr. 18 is uitgebreid aandacht gegeven aan het debat in de Tweede Kamer over de inspectierapporten inzake ProRail die niet tijdig aan de Kamer waren toegezonden, hoewel de minister dat wel had beslist. Staatssecretaris Mansveld moest daarvoor uitgebreid door het stof en gaf in dat debat haar ambtenaren in het openbaar de schuld en betichtte hen van geringe politiek-bestuurlijke sensitiviteit. Ze kondigde aan dat er ingegrepen zou worden en dat 'rechtspositionele en disciplinaire maatregelen' niet waren uitgesloten. Dat was een ongebruikelijke uitval die naar mijn oordeel niet terecht was omdat het personeelsbeleid ten aanzien van individuele ambtenaren niet onderdeel hoort te zijn van een Kamerdebat. Voorkomen moet worden dat het aankondigen van disciplinaire straffen onderdeel wordt van een politieke verantwoording. Men zou in de verleiding kunnen komen het politieke hoofd te willen redden door de strafmaat maar flink op te voeren. Overigens had ik in mijn Helicopterview het voorval getypeerd als een bedrijfsongeluk, waar de zware lading die de staatssecretaris er aan gaf niet op zijn plaats was. Net zo min trouwens als de zware lading die media er aan gaven door te verwijzen naar de cultuur van het ministerie.

Inmiddels zijn we weer wat verder en lijkt de zaak in haar juiste proporties terecht te zijn gekomen. Daarbij speelt een nuttige rol een rapportage van oud-SG van BZK Holtslag die op verzoek van de SG van I+M een vooronderzoek heeft gedaan naar de 'interne toedracht op basis waarvan wordt bepaald of een procedure gestart moet worden gericht op het nemen van personele maatregelen'. Holtslag heeft op een gedegen manier gekeken naar de gang van zaken en daarover een rapport gemaakt. Dat is door hem als personeelsvertrouwelijk aangemerkt. Maar in een brief van 3 april 2013

aan SG Riedstra gaat hij in op de niet-personeelsvertrouwelijke aspecten. Die brief is op 4 april 2013 door de bewindspersonen gelijk met hun antwoorden op een serie vragen uit een schriftelijk overleg van 14 maart 2013 naar de Tweede Kamer gezonden. Conclusie van Holtslag is: inderdaad betreurenswaardig bedrijfsongeluk, maar er is nergens gebleken van opzet. In de gesprekken 'bleek bij alle betrokkenen een gevoel van schaamte te heersen over de gemaakte fouten'. 'Er zijn geen andere voorbeelden ter tafel gekomen waaruit zou moeten worden afgeleid dat sprake is van een structureel patroon met betrekking tot het onuitgevoerd laten van een vergelijkbaar besluit van bewindspersonen'. Holtslag concludeert dan ook dat er geen aanleiding is te besluiten tot 'disciplinaire onderzoeken of stappen'. Wel moet het incident in de gebruikelijke functioneringsgesprekken aan de orde komen. Verder doet Holtslag een aantal aanbevelingen van organisatorische aard die moeten voorkomen dat dit soort incidenten zich herhaalt.

Een nuchter rapport dat zoals gezegd de zaak tot haar juiste proporties terugbrengt. Enkele fracties hebben aangekondigd het hier niet bij te zullen laten zitten. Dat zullen we dan nog wel horen.

Een kleine kanttekening nog bij de rapportage. Die betreft vooral de formele status van het rapport. Het is niet een onafhankelijk rapport van een externe consultant. Holtslag is ambtenaar bij BZK, en maakt daar deel uit van ABD Topconsult. Dat is een pool van topambtenaren die beschikbaar zijn voor allerlei klussen binnen het rijk. SG van I+M Riedstra heeft Holtslag in die kwaliteit gevraagd om collegiaal advies. Holtslag zal zeker niet zijn oren naar wie dan ook hebben laten hangen. Maar het is geen onafhankelijk rapport, het valt volledig onder de politieke verantwoordelijkheid van zowel minister Blok (verantwoordelijk voor de ABD) als minister Plasterk (verantwoordelijk voor de BZK-ambtenaren). Wellicht heeft dit een rol gespeeld bij de aanduiding van het rapport op de website van het ministerie van I+M, als 'brief van BZK aan de secretaris-generaal van IenM.' Geen onafhankelijk advies van een consultant dus, maar de opvatting van BZK.

Geen probleem in dit geval, maar het zou anders hebben gelegen als Holtslag tot een ander oordeel was gekomen, en bijvoorbeeld tot ontslag of andere disciplinaire maatregelen had geadviseerd. Of als hij bij zijn onderzoek pijnlijke zaken voor de minister en staatssecretaris van I+M was tegengekomen. Had hij in dat geval zijn eigen ministers geconsulteerd? Uit het oogpunt van ministeriële verantwoordelijkheid niet zo gek, maar uit het oogpunt van onafhankelijke advisering enigszins dubieus. Het illustreert dat advisering door ABD Topconsult niet zonder haken en ogen is. Bij projecten en interim-werkzaamheden speelt deze complicatie niet, zij worden dan gedetacheerd bij de minister in kwestie die vervolgens verantwoordelijk is. Maar bij advisering ligt dat wat anders. Weliswaar is bij de oprichting van ABD Topconsult vastgesteld dat 'de consultants onderdeel zijn van de rijksdienst maar qua inhoud en werkwijze onafhankelijk opereren.' In de praktijk zullen ze ongetwijfeld onbekommerd hun werk kunnen doen. Maar formeel vallen ze onder de volledige ministeriële verantwoordelijkheid van BZK, zoals dus ook door de website van I+M werd verwoord. Er is mij ook geen regelgeving bekend waarin hun onafhankelijkheid is geregeld zoals die wel bestaat ten aanzien van bijvoorbeeld het RIVM en de planbureaus. Maar nogmaals: dat is een kleine formele kanttekening naar aanleiding van een verder nuchter en zinnig rapport.

2. Het Financieele Dagblad en de berichtgeving over 'de ondernemende overheid'.

Een klein stukje van het bovenstaande was ook te lezen in een groot artikel in het FD over de ondernemende overheid. In het artikel werd uitgebreid stilgestaan bij de ontwikkeling van allerlei centrale voorzieningen op het gebied van de bedrijfsvoering, zoals een centrale printvoorziening,

koeriersdiensten, datacenters et cetera. Bij BZK zijn veel van dergelijke diensten ondergebracht in de zogenaamde Werkmaatschappij die tegen betaling diensten levert aan de departementen. Dat heeft inmiddels een behoorlijke vorm aangenomen zodat niet verwonderlijk is dat het bedrijfsleven daarover begint te klagen. Dat heeft het toch al niet makkelijk, en als de overheid nu op grote schaal niet (meer) uitbesteedt maar zelf gaat doen, dan ziet men de bui al hangen. Op de achtergrond heeft men wellicht ook in beeld de aankondiging in het regeerakkoord dat de laagste rijkschalen opengesteld gaan worden voor facilitair personeel en dat bijvoorbeeld schoonmakers weer in dienst komen bij een Rijks Schoonmaak Bedrijf. Er zijn al eerder klachten geweest, bijvoorbeeld van het geprivatiseerde ROI dat met lede ogen zag dat het rijk nu zelf op allerlei plaatsen weer eigen ROI-tjes (academies genaamd, maar dat is wel heel veel eer) is gaan oprichten.

De tegenstanders van deze ontwikkeling (vooral het bedrijfsleven natuurlijk) wijzen er op dat de overheid indertijd via privatisering bewust afstand heeft gedaan van het zelf uitvoeren van werkzaamheden. In dat kader zijn bijvoorbeeld het Rijkscomputercentrum, de RAC, het ROI, de SDU, het RIB vol overtuiging geprivatiseerd. Maar nu worden er, aldus de tegenstanders, weer dezelfde organisaties opgebouwd. De voorstanders wijzen er op dat de politiek minder externe inhuur wil en dat het vaak voordeliger is om zaken zelf te doen dan uit te besteden. Bovendien, zoals ook de DG OBR Uijlenbroek in een interview in het FD aangeeft, is er ondanks alle privatiseringen uit het verleden nog heel veel versnipperde bedrijfsvoering overal achtergebleven, en het is efficiënt die bij elkaar te brengen. Hij ontkent in dat interview ook dat er sprake zou zijn van concurrentievervalsing, in de zin dat De Werkmaatschappij zich op de markt zou begeven en opdrachten zou uitvoeren voor andere partijen dan het rijk. Maar hij erkent dat er 'een paar rafelrandjes zijn ontstaan', en noemt in dat verband ABD Topconsult waar 'vijf of zes topambtenaren opdrachten uitvoeren buiten de rijksoverheid'.

Dat laatste lijkt me inderdaad concurrentievervalsing, dus dat zal wel beëindigd worden. Maar voor het overige is het natuurlijk het goede recht van een organisatie om bij haar bedrijfsvoering een afweging te maken of men de werkzaamheden uitbesteedt of zelf doet. Het is een wat tendentieuze kop van het FD om de uitkomst van die keuze te typeren als 'valse concurrentie door bijklussende overheid'. Er lijkt mij bijna nergens sprake van 'valse concurrentie' en al helemaal niet van 'bijklussen', het zijn termen die een beeld oproepen dat niet juist is. En terecht heeft Uijlenbroek er op gewezen dat men geen misbaar maakte toen het zelf doen op allerlei deelplekken gebeurde maar dat er commotie over ontstaat nu men aan die versnippering een einde maakt.

Interessant blijft overigens de vraag wat nu verstandig is en ook of er wel sprake is van een consistente lijn. Allereerst lijkt mij dat de absolute verkettering van externe inhuur (waarbij de SP het altijd trots, zij het enigszins overdreven, heeft over de 'Roemer-norm') het speelveld, de afwegingsmogelijkheden en de slagvaardigheid van het rijk behoorlijk heeft ingeperkt. Als je als overheid je bedrijfsvoering zelf doet, hoef je niks uit te leggen, terwijl een rijksmanager die iets wil uitbesteden uitgebreide argumenten moet aanvoeren en dan nog vaak geen toestemming krijgt. Een tweede dogma zit een optimale bedrijfsvoering ook nogal in de weg en dat is dat het rijk een 'concern' zou zijn waarvoor centralisatie van de bedrijfsvoering de beste oplossing is. Het is de schijnefficiëntie van de grootschalige aanpak, die natuurlijk krachtig oogt en bestuurlijk handig is omdat je geen last hebt van differentiatie en maatwerk. Bovendien kun je gemakkelijk allerlei politieke wensen kwijt bij een gecentraliseerde bedrijfsvoeringseenheid, bijvoorbeeld als het gaat om milieu, inkoop of het in dienst nemen van bepaalde groepen werknemers. Sommigen zullen dat

als voordeel zien, maar dat is maar zeer de vraag. Een derde punt zijn de kosten van dergelijke centrale voorzieningen en de prijs die in rekening wordt gebracht. Dat wordt wel zo transparant mogelijk gedaan maar ligt toch wat anders dan de prijs van een marktpartij. Het zijn zaken die spelen bij De Werkmaatschappij. Dat is een baten-lastendienst die dus tarieven voor zijn diensten in rekening brengt als ware het een extern ingehuurd bedrijf. Maar hoe transparant zijn die tarieven? En is er intern helemaal geen sprake van kruisbekostiging waarbij minder efficiënte onderdelen in stand blijven dankzij de subsidie van andere? Worden bij offertes voldoende marges ingebouwd om te kunnen reserveren voor slechtere tijden? Het feit dat men niet failliet kan gaan als Werkmaatschappij maakt het leven toch wel wat makkelijker dan dat van een particulier bedrijf dat op het scherp van de snede moet werken.

Maar los daarvan: zou je niet vooral functioneel naar de zaak moeten kijken, zodat je centralisatie van de bedrijfsvoering vooral realiseert daar waar het aantoonbaar goed werkt? Dus één salarissysteem voor alle rijksambtenaren: prima (met overigens de verwerking daarvan natuurlijk wel uitbesteed). En één bedrijfsvoering voor alle beleidskernen in Den Haag: ook prima, die doen allemaal hetzelfde werk en moeten dicht bij elkaar zitten en vooral over ministerie-grenzen heen werken. Maar het gevangeniswezen: toch maar een eigen bedrijfsvoering. Idem de Belastingdienst en de Politie en Defensie, de KNMI, het RIVM. Vervolgens kun je systematisch de vraag aan de orde stellen: *make or buy*, zelf doen of uitbesteden (in allerlei varianten overigens). Uitbesteden heeft grote voordelen, uit het oogpunt van kosten, beheersbaarheid, flexibiliteit en innovatie. Maar er zijn ook nadelen en je moet goed kunnen inkopen om die te voorkomen. Daar zou je dus mee moeten beginnen, uitbesteding zonder het te kunnen, is spelen met vuur. Je zou op deze manier nog eens systematisch naar de zaak kunnen kijken, hopelijk zonder de last van allerlei dogmatiek of van onhaalbare politieke wensen.

Ik vind dat het DG OBR dat tot nu toe ook goed in gang heeft gezet en op veel terreinen vorderingen heeft gemaakt die er mogen zijn. Maar nadat men het idee over samenwerking heeft bevorderd en allerlei kleine lokale hobby's goed boven water heeft weten te krijgen en heeft kunnen opruimen, wordt het nu zaak voor een vervolgslag waarbij weer ruimte komt voor echte zakelijke afwegingen als het gaat om bedrijfsvoering. Om vervolgens ook te kunnen doorpakken en tegenstribbelaars tot medewerking te verplichten. Dat zal ook nodig zijn voor het kunnen vinden van de vele honderden miljoenen Euro's die er nog gevonden moeten worden.

3.Hells Angels

Minister Plasterk heeft inmiddels (25 maart 2013) de Kamervragen beantwoord die gesteld waren naar aanleiding van de uitspraak van burgemeester Van der Laan van Amsterdam dat in Amsterdam Hells Angels geen ambtenaar mogen zijn.' Het kabinet', aldus de minister, 'acht het ongewenst dat een ambtenaar –ook in privésituaties- willens en wetens in omgevingen met personen verkeert die min of meer structureel normen en wetten overtreden. Het lidmaatschap van een vereniging waarvan de leden crimineel gedrag vertonen, is als een dergelijke situatie te beschouwen'. 'Het spreekt voor zich dat deze ongewenstheid in elk geval van toepassing is op lidmaatschap van zogenoemde Outlaw motorclubs of wel een 1%-motorclub. Deze kenmerken zich immers door het feit dat zij zich er op laten voorstaan dat hun leden min of meer structureel normen en wetten overtreden'. Er moet, aldus de minister, wel een zorgvuldige afweging worden gemaakt indien een

ambtenaar zich begeeft in een ongewenste omgeving. Maar strafontslag of ontslag wegens ongeschiktheid is dan wel mogelijk.

Het lijkt een duidelijk antwoord maar het is de vraag of de zaak nu helemaal duidelijk is. Ambtenaren mogen privé niet in omgevingen met personen verkeren die min of meer structureel normen en wetten overtreden. Dat is iets anders dan een lidmaatschap. Het houdt in dat je niet 'willens en wetens' (dus met opzet en in je volle bewustzijn) naar een plaats mag gaan ('omgevingen) waar mensen zijn die structureel normen en wetten aan hun laars lappen. Dat gaat nogal ver, een bezoek aan menig voetbalwedstrijd is dan al bijna niet meer mogelijk. De minister spitst het toe op het lidmaatschap van een vereniging waarvan de leden crimineel gedrag vertonen, dat is zo'n situatie in zijn ogen. Nu is de definitie van lidmaatschap ook niet zo snel te geven. Je denkt dan toch aan een contributie en een lidmaatschapskaart. Dat is iets anders dan 'er uit zien als een Hells Angel' natuurlijk. Dat laatste lijkt me in de privé-situatie al helemaal lastig te verbieden. Maar zonder nu echt te kunnen spreken als ervaringsdeskundige heb ik wel de indruk dat regelmatige contributiebetalingen en lidmaatschapskaarten bij de motorclubs ook niet de hoogste prioriteit hebben. Dus hoe bewijs je dat iemand lid is? En hoe bewijs je dat de leden (niet een enkel lid dus, maar de leden) crimineel gedrag vertonen? Dat moet toch blijken uit regelmatige veroordelingen. Evenmin erg makkelijk aan te tonen. Als ik het geheel overzie, dan denk ik dat je een ambtenaar kunt ontslaan die zelf toegeeft dat hij lid is van een motorclub die zich er met zoveel woorden op laat voorstaan dat haar leden min of meer structureel normen en wetten overtreden. Maar zelfs dan moet er conform art. 125a van de Ambtenarenwet nog wel enig verband met de functie zijn, bijvoorbeeld doordat de ambtenaar in kwestie in zijn werk zich beroemt op zijn lidmaatschap. We zullen zien wat hier ooit in de praktijk van komt. In Amsterdam speelt nu een concreet geval, van een arbeidsrechtelijke procedure tegen een lid van een 1%-motorclub. Maar dat is niet op titel van zijn lidmaatschap maar op titel van zijn veroordeling, en dat is natuurlijk iets anders.

4. De Politieacademie.

Minister Opstelten heeft de twee leden van het College van Bestuur ontslagen. Het rommelt daar al lange tijd en de OR had eind 2012 zijn vertrouwen in de leiding opgezegd. De Raad van Toezicht heeft vervolgens aan oud-Hoofdcommissaris van Utrecht Vogelzang opdracht gegeven een onderzoek in te stellen. Vogelzang heeft inmiddels gerapporteerd. Een opvallend rapport omdat hij zelf constateert 'dat deze rapportage eigenlijk overbodig is. Inhoudelijk en qua analyse zijn er zoveel documenten die tot dezelfde bevindingen leiden dat de inhoud van deze rapportage niet verrassend zal zijn'. Alles was dus al bekend, aldus Vogelzang. Ook opvallend in zijn voorwoord is dat hij direct na zijn constatering opmerkt dat de constructieve rol van de Ondernemingsraad opvalt. Dan is er inderdaad geen houden meer aan voor het bestuur. Curieus is nog dat de Raad van Toezicht in zijn brief aan de minister waarmee het rapport wordt doorgestuurd alle aanbevelingen direct overneemt maar in een bijlage de argumentatie niet althans niet volledig onderschrijft. Je proeft dat de raad het eigenlijk niet eens is met het rapport maar er nu zo snel mogelijk een punt achter wil zetten. De Raad van Toezicht speelt in wezen geen rol (meer) in deze zaak, brandt zich er verder ook niet aan door het rapport zo snel mogelijk door te sturen en de minister voor te houden dat hij gaat over de benoemingen. De minister heeft dat inmiddels krachtig opgepakt, wellicht geholpen door het feit dat hij de zaak goed kent. Van maart 2009 tot de start van zijn ministerschap in oktober 2010 was hij namelijk voorzitter van de Raad van Toezicht en voorzitter van de Remuneratiecommissie. In zijn periode is toen ook de reorganisatie geëvalueerd, en toen was er nog niks aan de hand: 'De

Politieacademie staat er aanmerkelijk beter voor dan voorheen. Dat zit hem vooral in de fundamenteën'(Jaarverslag 2010). Het kan verkeren.

De minister zelf, dus niet de Raad van Toezicht, heeft de heer Wallage om advies gevraagd over de positionering van de Politieacademie. Uit het zeer beknopte advies noteer ik dat de Politieacademie volgens Wallage een ZBO moet blijven. Voor de accreditatie is zelfstandigheid vereist. Een stichtingsvorm zou ook kunnen, aldus Wallage, maar 'aan de stichting kleven in het licht van de ministeriële verantwoordelijkheid grotere nadelen'. Groter dan wat en welke dat zijn, noemt Wallage niet, maar wellicht bedoelt hij dat een minister minder over een stichting te vertellen zou hebben dan over een ZBO. En dat vindt hij een nadeel, kennelijk. Terzijde: bij de Wetgevingsacademie, die ook ressorteert onder Justitie, is dat niet als een nadeel gezien, dat is gewoon een stichting en dat gaat prima, geloof ik.

5.Het COA.

Ook daar speelt de vraag naar de positionering. Op basis van een rapport van Johan de Leeuw, als consultant van ABD Topconsult, heeft staatssecretaris Teeven aangekondigd dat hij het COA wil omvormen van een ZBO naar een agentschap bij Justitie. Dezelfde weg dus die bewandeld is bij de Informatie Beheer Groep. Ook hier weer als argument: aangezien ik er als bewindspersoon verantwoordelijk voor ben, wil ik er ook alles over te zeggen hebben en niet afhankelijk zijn van een Raad van Toezicht. Zo vat ik het zelf maar even samen. De argumenten die indertijd pleitten voor zelfstandigheid, zijn niet meer actueel, en het is beter een zelfde positionering voor het COA te hebben als voor bijvoorbeeld de IND en de Dienst Terugkeer en Vertrek. Die Raad van Toezicht sneuvelt sowieso, omdat die volgens het persbericht op gespannen voet zou staan met de ministeriële verantwoordelijkheid. Dat wordt verder niet nader toegelicht, het lijkt –net als bij het sub 4 genoemde rapport-Wallage- alsof men het vanzelfsprekend vindt dat minder zeggenschap ook betekent dat er minder althans minder goed te dragen ministeriële verantwoordelijkheid zou zijn.

Het lijkt de nieuwe lijn te worden die ook al enigszins in het regeerakkoord doorklonk: geen zelfstandige bestuursorganen maar directe ministeriële verantwoordelijk en zeggenschap, liever een grote ambtelijke organisatie dan dat griezelige en ongrijpbare gedoe in zelfstandigheid. Dat zo'n ambtelijke organisatie vaak dan bureaucratischer is dan een zelfstandig bestuursorgaan of een zelfstandige stichting wordt op de koop toe genomen. *So far, so good*. Maar de brief van de staatssecretaris bevat verder toch wel enkele opmerkelijke zinsneden. Hij stelt bijvoorbeeld dat hij op termijn de status van het COA wil wijzigen maar niet op dit moment. De redenen daarvoor zijn 'de meerkosten en de vermindering van de personele wendbaarheid die ontstaan bij het schrappen van de ZBO-status. Dus erkent de staatssecretaris uit het oogpunt van personele wendbaarheid de ZBO-vorm voordelen heeft. Want het rijkspersoneel valt onder het ARAR, en dat is kennelijk minder 'wendbaar'. Maar, vervolgt de staatssecretaris,' in het regeerakkoord zijn afspraken gemaakt om het ARAR flexibeler te maken'. Totdat dat is gerealiseerd, moeten de medewerkers dus nog even ZBO-medewerker blijven, dat is namelijk flexibeler. Dus zo slecht is zo'n ZBO dan kennelijk ook weer niet! Het is een wat opportunistische redenering. Maar bovendien is niet duidelijk op welke afspraken in het Regeerakkoord de staatssecretaris doelt. Voor zover mij bekend staat in het regeerakkoord aangekondigd dat 'het ontslagrecht van ambtenaren in overeenstemming wordt gebracht met het ontslagrecht van werknemers buiten de overheid. Ook secundaire arbeidsvoorwaarden worden

gelijkgetrokken met die in de private sector'. Maar dat is iets anders dan 'het ARAR flexibeler maken', dat heb ik nergens in het Regeerakkoord gelezen.

Ook ten aanzien van de Raad van Toezicht is zijn standpunt enigszins opportunistisch te noemen. Hij is tegenstander van een Raad van Toezicht-model. Hij geeft daarvoor verder geen argumenten maar verwijst naar het ABD-rapport. Dat bevat als belangrijkste argument tegen een Raad van Toezicht – kort samengevat- dat de werkzaamheden van de Raad ten koste gaan van de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de minister. Dat is op zichzelf genomen juist, maar dat is ook juist de bedoeling van verzelfstandiging. Bovendien: de situatie bij de Politieacademie laat zien dat het voor een minister helemaal niet lastig is om de Raad van Toezicht terzijde te schuiven of te passeren, iets dat trouwens ook al bij de COA zelf was gebleken. De ABD verwijst ook naar de heersende politieke opvattingen die het niet zo hebben op die zelfstandige bestuursorganen en de bijbehorende Raden van Toezicht die die zelfstandigheid nog eens benadrukken. Maar, zegt de staatssecretaris in zijn brief, de huidige Raad van Toezicht 'vult haar rol op uitstekende wijze in', dus mag deze raad nog blijven zitten tot 1 januari 2015. Maar goed, verder begrijpelijke brief, en ten principale komt dit allemaal nog aan de orde bij de algemene discussie over de ZBO's.

Ook hier nog een kleine kanttekening bij de formele kant van het rapport van ABD Topconsult. Voor dit rapport geldt hetzelfde wat hiervoor is gesteld ten aanzien van het rapport-Holtslag: het is niet een onafhankelijk oordeel maar valt volledig onder de ministeriële verantwoordelijkheid van de ministers Blok en Plasterk. Waar het rapport belangrijke algemene punten bevat ten aanzien van het verschijnsel 'ZBO', mag worden aangenomen dat De Leeuw die visie met zijn ministers heeft kortgesloten en dat die hun instemming heeft. Dit zal dan ook wel de lijn worden die in het later te verschijnen kabinetsstandpunt over de ZBO's zal terecht komen.

6. De Balkenendenorm.

In de Helicopterviews nrs. 16 en 17 ben ik al ingegaan op de wildgroei aan gemeentelijke en provinciale inkomensnormen in de lokale en provinciale subsidieregelingen. Ik heb toen de hoop en verwachting uitgesproken dat de rechter daar korte metten mee zou maken. Dat is inmiddels ook gebeurd: de Rechtbank van Den Bosch heeft op 9 april 2013 de gemeente Eindhoven in het ongelijk gesteld. Eindhoven had bij het verlenen van opdracht aan een instelling op het gebied van de verslavingszorg de eis gesteld dat het inkomen van medewerkers van die instelling niet hoger mocht zijn dan de norm van de Wopt (de zogenaamde Balkenende-norm). De rechtbank overweegt in korte bewoordingen dat het in casu gaat om een verplichting 'die niet strekt tot verwezenlijking van het doel van de subsidie'. Einde van de normering van Eindhoven, zij het dat wethouder Depla aankondigde te overwegen in beroep te gaan. De Eindhovense juristen krijgen het druk want ze moeten ook aan de bak in verband met de door de EU als onterechte staatssteun aangemerkte aankoop van het PSV-stadion. PSV, dat overigens met een zucht van verlichting kennis zal hebben genomen van de uitspraak van de rechtbank van Den Bosch, omdat het nu ook een gesubsidieerde instelling blijkt te zijn die volgens de gemeente dus onder de Balkenende-norm had moeten vallen.